

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Кафедра вищої математики фізичного факультету

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор

«_____» _____ 2012 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Теорія ймовірностей та математична статистика»

(шифр і назва навчальної дисципліни)

напряму підготовки 6.040204 – Прикладна фізика

(шифр і назва напряму підготовки)

для спеціальності 8.04020402 - Радіофізика і електроніка

(шифр і назва спеціальності)

спеціалізації _____

(назва спеціалізації)

факультету радіофізичного

(назва факультету)

Кредитно-модульна система
організації навчального процесу

Харків – 2012

Теорія ймовірностей та математична статистика. Робоча програма навчальної дисципліни для студентів за напрямком підготовки професійно-орієнтованих дисциплін, спеціальністю радіофізика та електроніка.
„ 8 ” січня 2012 р.- 11 с.

Розробник:

доцент, кандидат фізико-математичних наук А. П. Волченко.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри
вищої математики фізичного факультету.

Протокол № 8 від 20 квітня 2012 р.

Завідувач кафедри вищої математики фізичного факультету

_____ (Дюкарев Ю. М.)

(підпис)

20 квітня 2012 р.

Схвалено методичною комісією радіофізичного факультету.

Протокол № ____ від _____ 2012 р.

2012 р. Голова _____

(підпис)

(Чорногор Л. Ф.)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		<i>денна форма навчання</i>
Кількість кредитів 3	Галузь знань 0402-Фізико-математичні науки	Нормативна
	Напрямок підготовки <u>6.040204 Прикладна фізика</u> (шифр і назва)	
Модулів 2	Спеціальність (професійне спрямування): радіофізика та електроніка	<i>Рік підготовки:</i>
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		другий
Загальна кількість годин 68		<i>Семестр</i>
		четвертий
		<i>Лекції</i>
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних 2 самостійної роботи студента – 4,35	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	17 год.
		<i>Практичні, семінарські</i>
		17 год.
		<i>Лабораторні</i>
		0 год.
		<i>Самостійна робота</i>
		74 год.
		<i>ІНДЗ:</i> 0 год.
		Вид контролю: іспит

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 0,46

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Студент повинен знати. Визначення ймовірностних просторів і основні приклади конкретних ймовірностних просторів. Знати поняття умовної ймовірності, незалежності, формулу повної ймовірності і формулу Байеса. Студент повинен знати основні типи розподілу дискретних і абсолютно безупинних випадкових величин і їхні числові характеристики. Знати основні граничні теореми. Студент повинен знати основні методи роботи з вибірками і методи оцінки параметрів розподілів.

Студент повинен уміти. Вирішувати типові задачі на класичні, геометричні й абсолютно безумовні ймовірності. Уміти вирішувати задачі з застосуванням понять умовна ймовірність, незалежність, формула повної ймовірності і формула Байеса. Застосовувати для рішення конкретних задач основні граничні теореми. Уміти по вибірках перевіряти гіпотезу про характер розподілу й оцінювати параметри розподілів.

3. Програма навчальної дисципліни

I. Теорія ймовірностей.

Тема 1. Класична схема. Множина елементарних подій. Класичне визначення ймовірності. Вибірка без повернень, вибірки з поверненням, сполучення та пов'язані з ними класичні схеми. Гіпергеометричний розподіл. Статистики Максвела - Больцмана, Бозе - Ейнштейна, Фермі - Дірака.

Тема 2. Загальний ймовірнісний простір. Події. Алгебра та сігма-алгебра подій. Ймовірності на алгебрі та сігма-алгебрі. Теорема Каратеодорі. Геометричні ймовірності. Абсолютно неперервні ймовірнісні простори.

Тема 3. Умовні ймовірності. Незалежність. Визначення умовних ймовірностей. Теорема множення ймовірностей та її застосування. Незалежність. Формула повної ймовірності і формула Байєса.

Тема 4. Схема Бернуллі. Схема незалежних випробувань. Біномні ймовірності. Закон великих чисел. Гранична теорема Пуассона у схемі Бернуллі. Локальна гранична теорема Муавра-Лапласа. Інтегральна гранична теорема Муавра-Лапласа.

Тема 5. Випадкові величини та функції розподілу. Визначення випадкової величини. Функція розподілу. Дискретні та абсолютно неперервні розподіли. Сумісний розподіл випадкових величин. Розподіл функцій від випадкових величин. Незалежність випадкових величин.

Тема 6. Математичне сподівання та дисперсія. Математичне сподівання випадкової величини для дискретного та абсолютно неперервного випадків. Властивості математичного сподівання. Основні приклади. Дисперсія випадкової величини для дискретного та абсолютно неперервного випадків. Властивості дисперсії. Основні приклади.

Тема 7. Граничні теореми. Нерівність Чебишева. Закон великих чисел. Центральна гранична теорема та її застосування.

Тема 8. Ланцюги Маркова та простіші випадкові процеси. Визначення ланцюга Маркова. Класифікація станів ланцюга Маркова. Ергодична теорема для ланцюгів Маркова. Процес Пуассона. Броунівський рух.

II. Математична статистика.

Тема 9. Предмет математичної статистики. Розподіли Гаусса, Пірсона, Ст'юдента, Фішера. Розподіл ортогональних проекцій випадкового вектора.

Тема 10. Інтервальні оцінки параметрів нормального розподілу.

Тема 11. Точкові оцінки. Нерівність Рао-Крамера та ефективність. Метод максимальної правдоподібності. Перевірка статистичних гіпотез.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви модулів і тем	Кількість годин					
	Разом	у тому числі				
		лекції	практичні	лаб.	інд.	сам. роб.
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>
Модуль 1						
Тема 1	6	1	1	0	0	4
Тема 2	6	1	1	0	0	4
Тема 3	6	1	1	0	0	4
Тема 4	6	1	1	0	0	4
Тема 5	6	1	1	0	0	4
Тема 6	6	1	1	0	0	4
Тема 7	9	2	1	0	0	6
Тема 8	12	2	2	0	0	8
Підсумкове заняття	7		1			6
Разом за модулем 1	64	10	10	0	0	44
Модуль 2						
Тема 9	12	2	2	0	0	8
Тема 10	12	2	2	0	0	8
Тема 11	15	3	2	0	0	10
Підсумкове заняття	5		1			4
Разом за модулем 2	44	7	7	0	0	30
Разом годин	108	17	17	0	0	74

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Модуль 1		
1	Випадкові події. [1] Тема 1	2
2	Теорема складання і множення ймовірностей. [1] Тема 2	2
3	Випадкові величини. [1] Тема 3	2
4	Числові характеристики випадкових величин [1] Тема 4.	2
5	Ланцюги Маркова. [1] Тема 5	2
6	Випадкові вектори і їх закони розподілу. [1] Тема 6	2
7	Закон великих чисел. [1] Тема 7	2
	Модульний контроль 1	2
Модуль 2		
9	Основні поняття математичної статистики. [1] Тема 8	2
10	Інтервальні оцінки параметрів нормального розподілу.	2
11	Точкові оцінки.	2
	Модульний контроль 2	2
	Підсумкове заняття.	2

6. Методи навчання

Лекції, практичні заняття, загальні та особисті консультації, самостійна робота.

7. Методи контролю

Перевірка якості виконання самостійних завдань на кінець кожного модуля. Відповіді коло дошки на практичних заняттях. Письмовий іспит наприкінці семестру.

8. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота 60												Підсумковий семестровий контроль (іспит)	Сума
Модуль 1 (30)						Модуль 2 (30)						40	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12		
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5		

T1,...,T12 – теми модулів

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80-89	B	добре	
70-79	C		
60-69	D	задовільно	
50-59	E		
1-49	FX	незадовільно	не зараховано

9. Рекомендована література

- [1] – «Задачи по теории вероятностей и математической статистике» Методические указания по организации самостоятельной работы студентов. ХДУ. 1985г.
- [2] – Гихман И.И., Скороход А.В., Ядренко Н.И. «Теория вероятностей и математическая статистика». Киев. Вища школа. 1979г.
- [3] - «Теория вероятностей и математическая статистика» методические указания для студентов физического и радиофизического факультетов. ХГУ. 1985г.
- [4] – Гнеденко Б.В. «Курс теории вероятностей». М. Наука 1978г.
- [5] – Севастьянов Б.А. «Курс теории вероятностей и математическая статистика». М. Наука. 1982г.
- [6] – Линник Ю.В. «Метод наименьших квадратов и основы теории обработки наблюдений». М. Фиматгиз. 1958г.